

**Wojewódzki
Urząd Pracy
w Lublinie**

**Sytuacja osób młodych na rynku pracy województwa
lubelskiego**

Lublin, 2022 r.

Opracowanie

Beata Kędra

Piotr Krześciński

Wydział Badań i Analiz

Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie

Copyright by Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie

Publikacja elektroniczna: [WUP Lublin](#)

Publikacja opublikowana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska (CC BY-SA 3.0)

Lublin 2022 r.

Spis treści

1. Aktywność zawodowa osób młodych	4
2. Demografia.....	6
3. Osoby młode a regionalny rynek pracy.....	10
4. Osoby młode w rejestrach urzędów pracy województwa lubelskiego.....	24
5. Aktywizacja rynkowa osób młodych – praktyki służb zatrudnienia.....	37
6. Podsumowanie.....	42

1. Aktywność zawodowa osób młodych

Wzmacnianie aktywności zawodowej osób młodych jest od kilku lat jednym z kluczowych kierunków interwencji publicznych wobec rynku pracy w Polsce i całej Europie. Rynek ten znajduje się w stanie wzajemnego oddziaływania z polityką społeczną, przemianami kulturowo-społecznymi, a przede wszystkim z procesami gospodarczymi.

Rok 2020 r. był dla całego świata bardzo trudny. W marcu 2020 r. wybuchła pandemia wirusa COVID-19, o którym wcześniej nikt nie słyszał. Zaraźliwość tego wirusa spowodowała wielkie zawirowania na całym świecie, w tym również w Polsce. Wielu krajach, w tym także naszym, co jakiś czas wprowadzano lockdown. Powodował on zamykanie się wielu firm lub znacznie ograniczał ich działanie. Tam, gdzie było to możliwe wprowadzano pracę zdalną. Edukacja w Polsce, także przeszła na tryb nauki zdalnej, gdzie większość szkół przynajmniej na samym początku nie była do tego przygotowana. Taka forma edukacji okazuje się także być mniej efektywna niż tradycyjne nauczanie i ujawnia pogłębiające się różnice pomiędzy grupami społecznymi.¹ Dodatkowo mocno zostały ograniczone kontakty - zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej. Dlatego też, istnieje dużo prawdopodobieństwo, że to właśnie osoby młode najbardziej może dotknąć zmieniający się po koronawirusie rynek pracy. Powodów takiej sytuacji może być kilka m.in. fakt, że dopiero wchodzą na rynek pracy, są na studiach, brakuje im doświadczenia, ale także pracują w branżach, które najbardziej dotknęła pandemia (np. gastronomia, hotelarstwo czy handel). Międzynarodowa Organizacja Pracy (ILO) już nazwała grupę młodych do 25 roku życia „Pokoleniem Lokcdown”. Organizacja ta w swoim raporcie Monitor, opisała, że koronawirus może mieć „niszczący” wpływ na perspektywy zawodowe tych osób. Jest to związane zarówno z tym, że takim osobom częściej grozi utrata pracy (więcej młodych osób zatrudnianych jest na umowach cywilnoprawnych), po drugie z różnych powodów system nauki czy szkoleń zawodowych może być zaburzony oraz pracodawcy mogą stwarzać większe bariery jeśli chodzi o zatrudnianie młodych osób.² Większość artykułów, czy też badań mówi o tym, że ogólny rynek pracy nie zmieni się tak bardzo, poza tym jednym szczegółem, jakim jest sytuacja osób młodych wchodzących na niego. To one będą mieć problem ze znalezieniem pracy, a jeśli ją miały i straciły to zamiast pojawić się w statystykach urzędów pracy popadają w stan

¹ Polski Instytut Ekonomiczny, [Globalny długoterminowy koszt wpływu pandemii na młodych to 44 biliony usd](#)

² ["Pokolenie Lockdown", czyli nowe problemy młodych osób na rynku pracy](#)

znacznie gorszy niż bezrobocie, czyli bierność zawodową. W 2021 roku w Polsce większość wskaźników makroekonomicznych wskazywała na powolne wychodzenie z kryzysu pandemicznego. Niestety poprawa sytuacji społeczno-gospodarczej została w 2022 roku przerwana wybuchem wojny w Ukrainie. W związku z tym Polska ale również kraje Unii Europejskiej obecnie muszą mierzyć się z kolejnymi trudnościami (wzrost inflacji, przerwane łańcuchy dostaw, poważny kryzys migracyjny). Sytuacja ta powoduje dużą niepewność co do przyszłości i możliwości zatrudnieniowych dla wszystkich borykających się z problemem znalezienia zatrudnienia, w tym dla ludzi młodych dopiero wchodzących na rynek pracy. Czy aby na pewno tak się stanie, pokażą kolejne miesiące, a nawet lata.

2. Demografia

W ostatnich latach kształtowanie się populacji ludzi młodych jest spowodowane zachodzącymi procesami demograficznymi i społecznymi, do których zaliczyć możemy duży poziom migracji, niską dzietność, rosnący poziom wykształcenia mieszkańców Polski a przede wszystkim wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym i malejący przyrost mieszkańców w wieku produkcyjnym (jednym słowem mamy do czynienia ze starzejącym się społeczeństwem).

Z danych umieszczonych w publikacji przygotowanej przez GUS „Prognozy ludności na lata 2014-2050” wynika, iż do 2050 roku następował będzie systematyczny spadek ludności, skutkujący przede wszystkim wyludnianiem się miast. Wszystkie przedstawione scenariusze wskazują również na systematyczny spadek liczby urodzeń. Zgodnie ze wspomnianą prognozą liczba ludność w województwie lubelskim będzie się systematycznie zmniejszać do 1,7 mln w 2050 r.

W tabeli 1 przedstawiono prognozę ludności dla Polski i wszystkich województw na lata 2025-2050.

Tabela 1 Prognoza ludności (w tysiącach)

Województwo	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Dolnośląskie	2 826,0	2 773,4	2 709,1	2 637,9	2 565,6	2 495,4
Kujawsko-pomorskie	2 039,0	2 003,9	1 959,7	1 908,8	1 854,5	1 799,0
Lubelskie	2 049,8	1 995,8	1 932,9	1 862,5	1 787,6	1 710,6
Lubuskie	997,0	979,7	957,9	932,7	95,8	878,6
Łódzkie	2 373,7	2 306,4	2 231,6	2 153,0	2 074,9	1 999,1
Małopolskie	3 407,4	3 403,1	3 383,9	3 354,6	3 319,3	3 279,4
Mazowieckie	5 416,0	5 418,3	5 400,9	5 374,7	5 347,6	538,7
Opolskie	935,9	902,0	865,1	825,8	785,2	744,6
Podkarpackie	2 095,6	2 067,7	2 029,6	1 982,5	1 928,6	1 870,3
Podlaskie	1 146,8	1 121,8	1 092,5	1 058,8	1 021,7	982,3
Pomorskie	2 334,8	2 334,0	2 323,5	2 306,7	2 287,1	2 265,7
Śląskie	4 369,7	4 245,2	4 107,9	3 964,6	3 821,5	3 680,6

Województwo	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Świętokrzyskie	1 193,5	1 157,4	1 116,6	1 071,6	1 024,4	976,9
Warmińsko-mazurskie	1 398,6	1 370,6	1 336,3	1 296,4	1 252,9	1 207,9
Wielkopolskie	3 490,4	3 470,9	3 434,7	3 389,0	3 339,6	3 287,9
Zachodniopomorskie	1 667,2	1 634,8	1 594,7	1 548,9	1 501,0	1 453,3
Polska	37 741,5	37 185,1	36 476,8	35 668,2	34 817,4	33 950,6

Źródło: GUS, „Prognoza ludności na lata 2014-2050”, Warszawa 2014

Populacja ludzi młodych w wieku 18-29 lat w województwie lubelskim w ostatnich pięciu latach sukcesywnie malała. W 2017 roku na terenie województwa lubelskiego mieszkało 332 726 osób w wieku 18-29 lat i stanowili oni 5,9% ludności Polski w wieku 18-29 lat. W 2021 roku liczba młodych mieszkańców regionu była o 46 146 osób niższa w odniesieniu do 2017 roku (w 2021 roku populacja ludzi w wieku 18-29 lat wyniosła 286 580).³

W województwie lubelskim mamy do czynienia z dużym przestrzennym zróżnicowaniem populacji młodych mieszkańców w województwie lubelskim. Tabela 2 przedstawia liczbę mieszkańców województwa w poszczególnych powiatach.

³ [Bank Danych Lokalnych](#)

Tabela 2 Liczba mieszkańców w wieku 18-29 lat w powiatach województwa lubelskiego

Powiat	2017	2018	2019	2020	2021
Miasto Biała Podlaska	9 025	8 537	8 069	7 649	7 249
Bialski	19 589	19 150	18 618	18 007	17 329
Biłgorajski	16 597	16 133	15 541	15 003	14 483
Miasto Chełm	8 965	8 542	8 022	7 585	7 180
Chełmski	13 373	12 941	12 554	12 044	11 553
Hrubieszowski	10 308	9 951	9 665	9 335	8 849
Janowski	7 756	7 582	7 364	7 167	6 953
Krasnostawski	9 806	9 527	9 188	8 878	8 477
Kraśnicki	15 152	14 655	14 241	13 776	13 280
Lubartowski	14 416	13 914	13 584	13 130	12 678
Miasto Lublin	45 009	42 495	40 479	38 110	36 500
Lubelski	24711	24334	23940	23378	22 794
Łęczyński	9 681	9 308	8 840	8 436	8 069
Łukowski	18 885	18 351	17 736	17 098	16 491
Opolski	9 902	9 516	9 135	8 875	8 521
Parczewski	5 671	5 499	5 348	5 124	4 931
Puławski	16 717	16 276	15 836	15 261	14 809
Radzyński	9 961	9 797	9 472	9 246	8 963
Rycki	9 491	9 121	8 806	8 382	7 931
Świdnicki	10 128	9 698	9 373	9 069	8 775
Tomaszowski	13 805	13 285	12 904	12 421	11 909
Włodawski	6 161	5 983	5 759	5 468	5 242
Miasto Zamość	9 348	8 990	8 495	7 994	7 519
Zamojski	18 269	17 781	17 158	16 669	16 095
Województwo	332 726	321 366	310 127	298 105	286 580

Jak wynika z powyższych danych w województwie lubelskim od lat najmniej młodych mieszkańców w wieku od 18 do 29 lat zamieszkiwało na terenie powiatu parczewskiego i włodawskiego, a najwięcej w Lublinie i powiecie lubelskim.

Analizując natomiast dane ze względu na płeć, wynika, iż w populacji ludzi młodych w wieku od 18 do 29 roku życia więcej było mężczyzn niż kobiet - w 2017 roku młodzi mężczyźni stanowili 51,4% (w 2021 roku 51,3%), a kobiety 48,6% (w 2021 roku 48,7%). Natomiast biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania ludzi młodych, zauważalna jest tendencja do opuszczania wsi na rzecz zamieszkania w mieście. Z danych GUS wynika, iż młodzi mieszkańcy województwa lubelskiego w wieku 19-34 lata mieszkający w 2017 roku w mieście stanowili 43,1% wśród ogółu mieszkańców w wieku 19-34 lata, a w 2021 roku było to już 54,6%.⁴

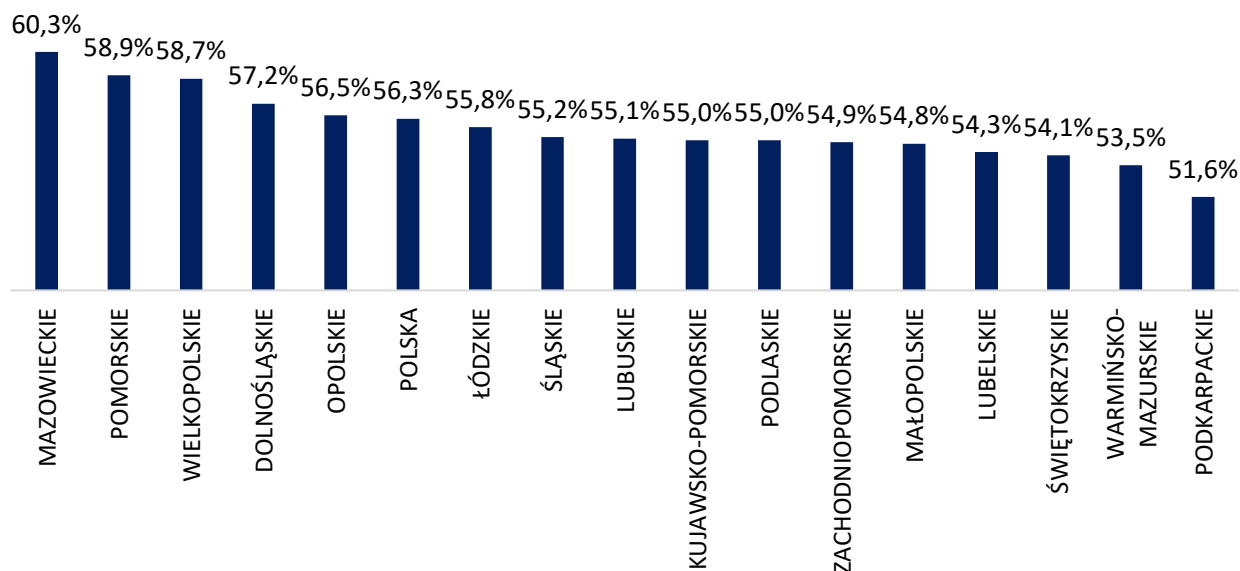
⁴ [Bank Danych Lokalnych](#)

3. Osoby młode a regionalny rynek pracy

Danych o aktywności zawodowej dostarcza Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL). Jest ono realizowane kwartalnie przez Główny Urząd Statystyczny i podległe mu lokalne urzędy statystyczne.

W badaniu BAEL⁵ zbierane są dane na temat zagospodarowania kapitału ludzkiego dla rynku pracy, w tym także dla gospodarki lokalnej. W tym celu przedstawiany jest wskaźnik zatrudnienia, który stanowi procentowy udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w danej kategorii wiekowej. Do pracujących wlicza się także osoby posiadające własną działalność gospodarczą. **Województwo lubelskie z odsetkiem 52,1% w IV kwartale 2021 r. znajdowało się w grupie województw z najniższym wskaźnikiem zatrudnienia⁶** (wskaźnik ten urósł o 0,7 punktu procentowego w stosunku do III kwartału 2021 r.), co obrazuje poniższy wykres. Niższe wskaźniki miały tylko województwa świętokrzyskie (54,1%), warmińsko-mazurskie (53,5%) oraz podkarpackie (51,6%). Najwyższy wskaźnik należał do województwa mazowieckiego, gdzie wynosił 60,3% i był to wynik wyższy niż ogólny dla kraju (56,3%).

Wykres 1 Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2021 r.

źródło: [Bank Danych Lokalnych](#)

⁵ Dane regionalne wykazane w podrozdziale pochodzą z publikacji: Urząd Statystyczny w Lublinie, Aktywność ekonomiczna ludności w województwie lubelskim. Stan w IV kwartale 2021 r., Lublin 2022 r. (dostęp: 20.06.2022 r.)

⁶ W związku z wprowadzeniem od 1 kwietnia 2021 roku zmian w metodologii, dane BAEL za 1,2,3 i 4 kwartał 2021 roku nie mogą być porównywane z wynikami sprzed 2021 roku.

Ważne jest, aby podjąć działania na regionalnym rynku pracy wobec tych grup, w przypadku których wskaźnik w porównaniu do pozostałych województw w kraju jest relatywnie niski. Zatem w województwie lubelskim najniższy wskaźnik zatrudnienia dotyczył dwóch grup wiekowych – najstarszej (55-89 lat - 26%) oraz najmłodszej (15-24 lata - 28,9%). Oznacza to, że pracowało mniej niż 3 na 10 osób w najmłodszej kategorii wiekowej definiowanej w BAEL. Pamiętać jednak należy, że w przypadku najmłodszej grupy głównym powodem braku aktywności zawodowej jest kontynuacja edukacji. Ponadto najczęściej osoby niepracujące można znaleźć wśród osób z niskim wykształceniem. Można uznać, że jest to grupa niewykorzystanych zasobów pracy w województwie.⁷ Analizując sytuację osób młodych na regionalnym rynku pracy warto jednak zwrócić uwagę, że wartość wskaźnika zatrudnienia w IV kwartale 2021 r. dotyczącego:

- a) osób w wieku 15-24 sytuowała województwo na 6 miejscu licząc od najwyższej wartości,
- b) osób w wieku 25-34 plasowała województwo na przedostatnim miejscu.

Tabela 3 Współczynnik zatrudnienia według wieku w IV kwartale lat 2019-2021 (w %)

Nazwa	IV kwartał														
	15-24			25-34			35-44			45-54			55-89		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Polska	32,0	26,5	28,2	81,2	81,3	83,6	84,9	85,1	87,5	79,8	82,1	84,4	23,8	25,0	26,4
Dolnośląskie	34,9	30,0	32,6	87,2	85,0	86,8	86,1	87,6	88,7	81,2	81,5	83,7	24,2	25,5	26,1
Kujawsko-Pomorskie	33,3	26,8	24,7	78,1	82,5	80,1	84,9	87,0	86,3	77,8	83,4	84,8	23,9	24,1	26,1
Lubelskie	25,1	23,7	28,9	74,6	79,5	80,1	82,9	80,9	83,8	79,8	82,7	84,6	24,2	23,5	26,0
Lubuskie	27,2	27,8	27,0	78,2	78,3	83,2	86,7	86,1	86,1	80,2	81,5	84,6	25,7	25,0	25,0
Łódzkie	30,1	28,6	30,5	82,2	80,9	82,2	85,8	87,1	87,2	82,1	83,4	86,6	24,3	25,9	25,2
Małopolskie	32,4	28,3	25,8	77,0	80,4	83,1	83,1	81,4	84,9	79,3	79,7	79,6	20,2	25,8	23,5
Mazowieckie	32,9	26,2	30,9	85,3	81,9	84,0	88,4	87,2	90,6	83,9	85,1	88,8	28,8	28,9	30,6
Opolskie	32,5	32,1	26,6	79,1	81,1	88,2	84,8	86,5	91,0	79,8	84,5	84,8	23,9	25,2	27,4
Podkarpackie	24,2	20,4	21,9	78,8	76,1	80,8	77,8	77,6	80,5	73,7	73,7	79,3	20,7	21,4	24,3
Podlaskie	28,0	26,0	19,8	82,6	81,4	81,0	86,0	84,9	88,5	84,4	83,8	85,5	24,3	25,5	27,1
Pomorskie	33,3	26,7	26,9	85,0	82,8	86,2	86,0	85,1	90,8	83,9	82,9	84,6	27,2	28,5	28,9
Śląskie	34,3	25,5	29,8	84,8	84,4	86,8	87,7	85,3	87,0	71,9	80,4	83,9	18,8	21,1	23,9
Świętokrzyskie	27,4	21,2	25,5	73,1	77,5	80,9	83,2	84,4	85,7	78,8	83,2	86,8	22,8	24,6	25,7
Warmińsko-Mazurskie	28,1	25,0	24,0	71,0	76,6	77,6	76,5	82,7	85,8	76,8	78,4	83,2	25,4	25,7	26,2
Wielkopolskie	40,5	31,1	35,0	83,2	82,4	84,1	85,1	88,5	90,6	83,1	83,8	83,9	24,5	23,6	27,3
Zachodniopomorskie	31,8	20,1	22,0	78,5	79,4	85,3	80,6	83,8	85,8	82,6	82,7	83,5	23,0	25,4	26,2

źródło: [Bank Danych Lokalnych](#)

⁷ Urząd Statystyczny w Lublinie, Aktywność ekonomiczna ludności w województwie lubelskim. Stan w IV kwartale 2021 r., Lublin 2022 r., s. 10 (dostęp: 20.06.2022 r.).

Aktywnymi zawodowo w statystyce publicznej, nazywa się zarówno osoby pracujące, jak i te, które zarejestrowane są w urzędach pracy. Oznacza to, że bezrobotni powinni być gotowi na podjęcie zatrudnienia (są aktywni w rozwoju zawodowym). Z tym założeniem kwartalnie na podstawie badań ankietowych, podobnie jak przy wskaźniku zatrudnienia, szacuje się współczynnik aktywności zawodowej. Jest to procentowy udział aktywnych zawodowo w ogólnej liczbie ludności w danej kategorii wiekowej (biorąc pod uwagę ogół ludności powyżej 15 roku życia). Województwo lubelskie według badania BAEL z odsetkiem wynoszącym 56,5% znalazło się poniżej odsetka krajowego wynoszącego 58%. Niestety jest to kolejny wynik poniżej średniej krajowej. Tym razem wyprzedzamy pięć województw w tym: podlaskie (56,2%), świętokrzyskie (56%), lubuskie (55,8%), warmińsko-mazurskie (55,5%) oraz podkarpackie (53,4%). W tabeli 4 przedstawiono poziom współczynnika aktywności zawodowej w regionie, według wieku i wykształcenia w poszczególnych kwartałach 2021 roku. Jak widać osoby młode w większości pozostają bierne zawodowo. Sytuacja ta nie zmienia się istotnie na przestrzeni lat i jest w znacznej części wyjaśniona kontynuowaniem nauki przez młodych.⁸

⁸ Urząd Statystyczny w Lublinie, Aktywność ekonomiczna ludności w województwie lubelskim. Stan w II kwartale 2021 r., Lublin 2022 r., s.6 (dostęp 20.06.2022 r.).

Tabela 4 Współczynnik aktywności zawodowej według wieku i wykształcenia w województwie lubelskim

	I kwartał 2021 r.	II kwartał 2021 r.	III kwartał 2021 r.	IV kwartał 2021 r.
Wiek w latach:				
15-24	30,6%	27,6%	29,8%	31,1%
25-34	85,6%	88,4%	82,2%	84,9%
35-44	88,5%	88,9%	87,8%	87,9%
45-54	84,5%	86,8%	86,7%	87,4%
55-89	27,6%	27,0%	26,4%	26,4%
Wykształcenie:				
Wyższe	81,4%	82,3%	78,9%	79,6%
Policealne i średnie zawodowe	63,3%	65,6%	62,5%	64,6%
Średnie ogólnokształcące	53,7%	53,5%	54,7%	59,0%
Zasadnicze zawodowe	56,4%	53,6%	52,8%	55,5%
Gimnazjalne, podstawowe, niepełne podstawowe i bez wykształcenia szkolnego	17,4%	20,4%	19,9%	16,2%

Osoby, które kończą edukację ponadgimnazjalną, czy też szkołę podstawową mają utrudniony dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania dla ewentualnych pomysłów biznesowych, nie są w stanie sami skomercjalizować własnych innowacyjnych rozwiązań w karierze zawodowej. Często też nie wiedzą gdzie szukać wsparcia lub też rezygnują np. przez zbyt dużą biurokrację. Część tych osób postanawia iść na studia, pracując w ich trakcie, a także po ich zakończeniu, poniżej formalnych kwalifikacji. Dlatego też, dobrym pomysłem wydaje się być adresowanie wsparcia w postaci finansowania biznesowego startu do osób młodych, którzy zakończyli edukację ponadgimnazjalną, jako jeden ze sposobów na pobudzenia ich aktywności ekonomicznej, a przy tym lokalnej gospodarki.

Warto nadmienić, że w porównaniu do średniej wartości wskaźnika aktywności zawodowej (za rok 2021) krajów Unii Europejskiej dla grupy 15-24 lata⁹ aktywność mieszkańców Polski jest niższa (odpowiednio 32,7% i 27,3%). Wynik taki daje naszemu krajowi 11 miejsce licząc od wartości najniższej. Najwyższy wskaźnik wśród państw Unii zatrudniających ludzi młodych był w Holandii (71,7%), a najniższy w Grecji (13,4%).¹⁰

Tabela 5 Polska na tle krajów UE – aktywność zawodowa osób młodych (15-24 lat)

	2019	2020	2021
Unia Europejska (27 krajów)	33,5%	31,4%	32,7%
Holandia	72,9%	70,0%	71,7%
Dania	55,0%	53,2%	53,9%
Austria	51,6%	49,8%	50,2%
Niemcy	47,8%	47,3%	48,7%
Malta	50,7%	48,0%	48,0%
Finlandia	44,1%	40,9%	43,8%
Irlandia	41,2%	35,9%	42,9%
Szwecja	44,5%	40,1%	40,7%
Cypr	32,4%	31,3%	34,8%
Estonia	38,6%	34,5%	33,5%
Francja	30,1%	28,9%	32,2%
Litwa	32,9%	29,4%	31,1%
Słowenia	31,7%	25,8%	29,5%
Luksemburg	28,7%	24,9%	29,4%
Łotwa	31,7%	29,6%	27,9%
Węgry	29,1%	27,9%	27,5%
Polska	31,7%	28,2%	27,3%
Chorwacja	27,7%	25,6%	25,7%
Czechy	28,0%	25,1%	24,8%
Belgia	26,6%	23,9%	24,7%

⁹ Kategoria 15-29 lat nie jest wyodrębniona.

¹⁰ [Eurostat](#) (11.07.2022 r.)

	2019	2020	2021
Portugalia	27,9%	23,3%	22,8%
Rumunia	20,5%	20,5%	21,2%
Słowacja	25,0%	22,8%	20,8%
Hiszpania	22,3%	18,5%	20,6%
Włochy	18,4%	16,6%	17,5%
Bułgaria	20,3%	17,5%	16,8%
Grecja	14,8%	13,0%	13,4%

Źródło: [Eurostat](#)

Należy tutaj także wspomnieć o bezrobociu ludzi młodych z Polski na tle Unii Europejskiej. Wskaźnik bezrobocia w grupie wiekowej 15-29 lat dla 27 krajów członkowskich w IV kwartale 2021 r. przyjął średnią wartość na poziomie 11,8%. Polska¹¹ z wynikiem 6,4% plasuje się na 4 miejscu licząc od wartości najniższej. Wśród krajów Unii najlepiej młodzi ludzie radzą sobie w Czechach - w IV kwartale 2021 r. bezrobotnych było 4,2%, natomiast na przeciwległym biegunie znajdują się Hiszpanie z prawie 24% bezrobociem.¹² Całość obrazuje tabela 6.

Tabela 6 Polska na tle krajów UE - bezrobocie osób młodych (15-29 lat)

	IV kwartał 2019	IV kwartał 2020	IV kwartał 2021
Unia Europejska (27 krajów)	12,0%	13,9%	11,8%
Hiszpania	24,1%	30,2%	23,8%
Grecja	29,1%	32,9%	23,4%
Włochy	21,4%	21,9%	20,0%
Szwecja	14,0%	17,1%	16,7%
Portugalia	13,5%	17,0%	15,8%
Rumunia	12,5%	14,7%	14,4%
Cypr	10,5%	16,7%	13,5%
Chorwacja	12,8%	17,6%	13,4%

¹¹ Brak możliwości porównania danych dla poszczególnych województw ze względu na zbyt niską liczebność uczestników badania w niektórych regionach.

¹² [Eurostat](#) (11.07.2022 r.)

	IV kwartał 2019	IV kwartał 2020	IV kwartał 2021
Francja	15,3%	14,9%	13,2%
Finlandia	12,6%	15,9%	12,3%
Słowacja	9,9%	13,5%	12,2%
Belgia	10,3%	11,4%	11,7%
Estonia	7,4%	14,7%	11,1%
Łotwa	9,4%	14,4%	10,0%
Irlandia	9,2%	13,1%	9,9%
Bułgaria	8,7%	11,1%	9,4%
Luksemburg	13,0%	13,0%	9,0%
Litwa	10,6%	14,3%	8,8%
Dania	9,7%	11,7%	8,3%
Słowenia	7,5%	10,4%	7,9%
Austria	7,3%	9,4%	7,7%
Węgry	7,4%	8,2%	7,4%
Malta	5,5%	7,3%	6,7%
Polska	6,0%	7,6%	6,4%
Holandia	7,2%	8,9%	6,3%
Niemcy	4,9%	6,3%	5,4%
Czechy	3,4%	6,3%	4,2%

źródło: [Eurostat](#)

Analizując dane dotyczące aktywności zawodowej młodych ludzi warto poszerzyć kontekst także o informacje dotyczące liczby biernych zawodowo w regionie. W całym kraju w IV kwartale 2021 r. wg badania BAEL populacja biernych zawodowo wynosiła 12,5 mln. Wśród nich 2,3 mln zaliczało się do kategorii wiekowej 15-24 lata, a 0,6 mln to osoby w przedziale wiekowym 25-34. W województwie lubelskim wśród 711 tys. biernych zawodowo osoby w wieku 15-24 stanowiły w analogicznym okresie 18% (131 tys.), a w następnej kategorii wiekowej 5% (39 tys.). Analizując wielkość populacji osób bezrobotnych w poszczególnych regionach można stwierdzić, że województwo lubelskie zajmuje 10 miejsce pod względem

liczby biernych w wieku 15-24 i 7 miejsce w odniesieniu do osób z kategorii 25-34 lata (licząc od wartości najwyższych).¹³

Tabela 7 Liczba biernych zawodowo według województw w IV kwartale lat 2019-21 (w tys.)

Nazwa	IV kwartał								
	Ogółem			15-24			25-34		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Polska	13 325	13 208	12 529	2 280	2 384	2 335	789	761	609
Dolnośląskie	961	958	906	148	156	139	33	41	25
Kujawsko-Pomorskie	733	723	691	127	136	137	50	40	40
Lubelskie	763	754	711	137	138	131	56	46	39
Lubuskie	355	352	343	65	62	65	26	24	16
Łódzkie	896	869	834	146	142	141	47	45	32
Małopolskie	1 215	1 162	1 141	209	220	219	95	76	54
Mazowieckie	1 703	1 749	1 648	319	338	318	88	104	94
Opolskie	331	322	303	53	53	56	20	17	11
Podkarpackie	774	783	744	151	151	152	48	53	43
Podlaskie	390	393	383	72	74	80	22	26	23
Pomorskie	741	747	720	143	147	157	40	42	37
Śląskie	1 695	1 653	1 538	249	263	252	71	72	62
Świętokrzyskie	481	452	427	80	81	79	36	26	26
Warmińsko-Mazurskie	525	504	478	95	97	98	48	38	26
Wielkopolskie	1 149	1 187	1 101	187	218	206	72	76	66
Zachodniopomorskie	610	600	562	100	109	106	37	35	15

źródło: [Bank Danych Lokalnych](#)

Szczególną grupę osób, którzy nie posiadają żadnej aktywności zawodowej stanowią młode osoby nieuczące się, niepracujące i nieuczestniczące w żadnych formach kształcenia (NEET - ang. Not in Employment, Education or Training). Jest to kategoria silnie zagrożona

¹³ [Bank Danych Lokalnych](#)

wykluczeniem społecznym oraz ubóstwem. Długotrwałe bezrobocie w młodym wieku może prowadzić do negatywnych skutków społecznych i ekonomicznych. Brak wykształcenia w sobie wymaganych na rynku pracy kompetencji, niezdoływanie doświadczenia zawodowego, które jest niezwykle cenione na rynku pracy oraz niekształtowanie etosu pracy może w negatywny sposób wpływać na późniejszą karierę zawodową i skierować ich w stronę trwałej bierności. W związku z tym aktywizacja tych osób stanowi istotne wyzwanie dla polityki publicznej. Pamiętać jednak należy, że jest to bardzo zróżnicowana grupa i istnieje wiele przyczyn, które sprawiają, że nie podejmują żadnej aktywności – zarówno na polu edukacyjnym, jak i zawodowym. Są to m.in. konieczność opieki nad osobami zależnymi, ograniczona siatka połączeń komunikacyjnych (w przypadku terenów wiejskich), która ogranicza dostęp do atrakcyjnych miejsc pracy, stan zdrowia, „nieatrakcyjność” na rynku pracy ze względu na brak doświadczenia zawodowego, brak motywacji do podjęcia zatrudnienia.

Warto podkreślić, że NEET nie musi być osobą bezrobotną, gdyż mimo braku zatrudnienia, nie ma obowiązku zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy. W efekcie niekorzystania z pomocy publicznych służb zatrudnienia przez te osoby brak jest obecnie wskaźnika monitorującego sytuację grupy NEET. Aby określić skalę tego zjawiska konieczne byłoby badanie obejmujące reprezentatywną próbę gospodarstw domowych. Ze względu na wysokie koszty tego typu badanie jest realizowane przez EUROSTAT jedynie na poziomie NUTS 2 (w Polsce jest to 15 całych województw oraz województwo mazowieckie podzielone na 2 regiony – Mazowiecki regionalny oraz Warszawski stołeczny). Zgodnie z jego wynikami młode osoby nieuczące się, niepracujące i nieuczestniczące w żadnych formach doksztalcania stanowiły w 2021 r. w całej UE 13,1% (wartość tego wskaźnika od 2017 r. wahała się od 12,6% w 2019 r. do 13,8% w 2020 r.) osób w wieku 15-29 lat. Największy odsetek takich osób dotyczył Włoch, gdzie prawie co czwarta osoba młoda należała do grupy NEET (23,1%), a najniższy charakteryzował Holandię – tam tylko co osiemnasta osoba młoda posiadała wskazane cechy. Polska wśród krajów członkowskich w 2021 r. plasowała się na 9 miejscu (licząc od wskaźnika najwyższego) z 13,4% udziałem NEET w populacji osób młodych, który jest o 0,3 pkt. proc. wyższy niż średnia UE. Szczegółowe zestawienie wartości omawianego wskaźnika zaprezentowano w tabeli 8.

Tabela 8 Wskaźnik NEET dla krajów członkowskich UE w latach 2017-2021 (w %)

	2017	2018	2019	2020	2021
Unia Europejska (27 krajów)	13,7	13,1	12,6	13,8	13,1
Włochy	24,1	23,4	22,2	23,3	23,1
Rumunia	17,8	17,0	16,8	16,6	20,3
Bułgaria	18,9	18,1	16,7	18,1	17,6
Grecja	21,3	19,5	17,7	18,7	17,3
Cypr	17,6	14,9	14,1	15,3	15,4
Chorwacja	17,9	15,6	14,2	14,6	14,9
Słowacja	16,0	14,6	14,5	15,2	14,2
Hiszpania	16,4	15,3	14,9	17,3	14,1
Polska	12,9	12,1	12,0	12,9	13,4
Francja	13,8	13,6	13,0	14,0	12,8
Litwa	10,2	9,3	10,9	13,0	12,7
Łotwa	12,3	11,6	10,3	11,9	12,1
Węgry	13,3	12,9	13,2	14,7	11,7
Estonia	11,6	12,1	10,6	11,9	11,2
Czechy	10,0	9,5	9,8	11,0	10,9
Belgia	12,6	12,0	11,8	12,0	10,1
Malta	8,8	7,3	7,9	9,5	9,9
Irlandia	12,8	11,6	11,4	14,2	9,8
Portugalia	10,6	9,6	9,2	11,0	9,5
Austria	8,4	8,4	8,3	9,5	9,4
Finlandia	10,9	10,1	9,5	10,3	9,3
Niemcy	8,5	7,9	7,6	9,1	9,2
Luksemburg	6,6	7,5	6,5	7,7	8,8
Dania	9,8	9,6	9,6	10,2	8,4
Słowenia	9,3	8,8	8,8	9,2	7,3
Szwecja	6,8	6,9	6,3	7,2	6,0
Holandia	5,9	5,7	5,7	5,7	5,5

źródło: [Eurostat](#)

Analizując dane EUROSTATU za rok 2021 można zauważyć, że wartość wskaźnika NEET w kraju jest bardzo zróżnicowana. W przypadku 8 regionów jest on niższy od średniej dla całej Unii Europejskiej (dla 9 wartość jest poniżej średniej krajowej), a najniższy wynosi 10,2% i dotyczy regionu Warszawskiego stołecznego. Najwyższy udział młodych osób nieuczących się, niepracujących i nieuczestniczących w żadnych formach kształcenia odnotowano w województwie podkarpackim – 17,1%. Region lubelski znalazł się w zestawieniu krajowym na 6 miejscu z wynikiem 15,1%. Pełny ranking województw zaprezentowano w tabeli 9.

Tabela 9 Wskaźnik NEET dla regionów Polski w latach 2017-2021 (w %)

	2017	2018	2019	2020	2021
Podkarpackie	16,9	15,8	15,1	16,0	17,1
Mazowiecki regionalny	14,0	13,9	13,5	15,6	17,0
Zachodniopomorskie	15,4	14,6	17,0	17,5	16,6
Warmińsko-Mazurskie	20,0	17,3	18,1	15,3	15,6
Lubuskie	16,6	16,2	15,1	14,2	15,2
Lubelskie	17,2	13,9	14,6	18,9	15,1
Świętokrzyskie	16,5	17,5	16,5	15,0	14,8
Śląskie	9,4	9,1	9,6	11,3	14,6
Podlaskie	13,1	10,8	12,1	13,9	13,3
Łódzkie	10,6	10,4	10,9	10,3	12,7
Kujawsko-Pomorskie	14,9	15,3	14,1	14,3	12,6
Opolskie	12,9	11,7	12,6	13,9	12,4
Dolnośląskie	14,6	12,6	11,4	12,1	12,0
Wielkopolskie	10,0	10,5	9,8	10,3	11,0
Małopolskie	11,2	9,9	9,9	11,4	11,8
Pomorskie	12,6	12,1	10,8	12,6	10,7
Warszawski stołeczny	5,8	5,0	5,5	6,6	10,2

źródło: [Eurostat](#)

Województwo lubelskie pomimo swoich walorów nadal wydaje się być mało atrakcyjne dla ludzi młodych pod kątem dobrej pracy, jak i wynagrodzenia. Część tych osób postanawia się wyprowadzić z województwa lubelskiego do innych części kraju. Jak pokazują dane na

przestrzeni ostatnich 5 lat ubyło wielu mieszkańców w wieku 18-29 lat. W latach 2017–2019 odnotowywano wzrost wymeldowań z województwa lubelskiego młodych ludzi (odpowiednio: 2 569 osób, 2 971 osób oraz 3 083 osoby w wieku 18-29 lat). W 2020 roku pojawienie się ogólnoswiatowej pandemii COVID-19 i związanych z nią obostrzeń zahamowało rosnący trend liczby młodych osób opuszczających region – wówczas wymeldowało się 2 335 osób. Niestety w 2021 roku 2 425 osób w wieku 18-29 lat opuściło województwo lubelskie (jest to o 90 osób więcej niż w 2020 roku). Daje nam to podobnie, jak w poprzednich latach, najwyższy wynik w kraju. Na przestrzeni lat 2017-2021 najmniej osób wymeldowało się z województwa opolskiego.

Tabela 10 Liczba osób wymeldowanych w latach 2017-2021 według województw

Wyszczególnienie	2017 rok	2018 rok	2019 rok	2020 rok	2021 rok
Dolnośląskie	1 237	1 399	1 388	1 091	1 167
Kujawsko-Pomorskie	1 748	2 141	2 271	1 705	1 690
Lubelskie	2 569	2 971	3 083	2 335	2 425
Lubuskie	1 021	1 085	1 288	950	986
Łódzkie	1 751	1 909	2 173	1 571	1 682
Małopolskie	1 490	1 549	1 653	1 369	1 418
Mazowieckie	2 075	2 332	2 457	1 981	2 195
Opolskie	888	1 014	1 169	915	934
Podkarpackie	1 898	2 293	2 591	1 771	1 930
Podlaskie	1 252	1 460	1 535	1 075	1 072
Pomorskie	1 099	1 227	1 293	1 002	1 027
Śląskie	2 457	2 769	2 856	2 204	2 326
Świętokrzyskie	1 621	1 779	2 081	1 456	1 576
Warmińsko-Mazurskie	1 949	2 274	2 484	1 738	1 720
Wielkopolskie	1 696	1 887	1 973	1 524	1 530
Zachodniopomorskie	1 338	1 517	1 583	1 164	1 191

Natomiast z innych części kraju w 2021 roku zameldowało się w regionie 730 osób w wieku 18-29 lat, co daje nam 12 miejsce w kraju (licząc od najwyższych wartości). Najwięcej osób zameldowało się w województwach mazowieckim (5 267) oraz małopolskim (3 203).¹⁴

Jednym z powodów, dlaczego ludzie młodzi opuszczają województwo lubelskie są od lat zbyt niskie zarobki względem innych części kraju. Jak widać w tabeli 11, pod względem przeciętnego wynagrodzenia brutto województwo lubelskie przesunęło się w marcu 2021 roku o jedno miejsce wyżej niż w analogicznym czasie poprzedniego roku. Na koniec marca 2021 r. pod tym względem zajęło 12 miejsce (4 921 zł) wśród 16 województw (w 2020 roku było 13 miejsce z kwotą 4 481 zł). Niestety w marcu 2022 roku województwo lubelskie pod względem wysokości wynagrodzenia brutto zajęło 15 lokatę wśród 16 województw. Warto jednak w tym miejscu zauważyć, że pomimo zawirowań związanych z pandemią wynagrodzenia wzrosły we wszystkich województwach, w tym także w lubelskim. Wzrost rok do roku wyniósł 424 zł. Jednak jest to nadal daleka kwota do zarobków z województw o najwyższym przeciętnym wynagrodzeniu – np. sąsiadującego województwa mazowieckiego (7 947 zł jest to więcej o 2 602 zł).¹⁵

Tabela 11 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Polsce stan na koniec marca w latach 2017-2022 (w zł)

Wyszczególnienie	Marzec 2017 r.	Marzec 2018 r.	Marzec 2019 r.	Marzec 2020 r.	Marzec 2021 r.	Marzec 2022 r.
Dolnośląskie	4 486	4 861	5 203	5 573	5 938	6 711
Kujawsko-Pomorskie	3 851	4 117	4 487	4 875	5 258	5 881
Lubelskie	3 939	4 101	4 179	4 481	4 921	5 345
Lubuskie	3 831	4 110	4 323	4 542	4 983	5 616
Łódzkie	4 012	4 352	4 568	4 907	5 413	5 986
Małopolskie	4 517	4 882	5 264	5 668	6 185	7 063
Mazowieckie	5 604	6 041	6 311	6 701	7 109	7 947
Opolskie	4 137	4 342	4 553	4 979	5 598	6 108
Podkarpackie	3 762	3 994	4 218	4 455	4 903	5 432
Podlaskie	3 792	4 083	4 292	4 608	4 908	5 519
Pomorskie	4 716	5 042	5 459	5 777	6 065	7 067
Śląskie	4 704	4 869	5 114	5 304	5 751	6 677
Świętokrzyskie	3 822	4 064	4 253	4 454	4 822	5 354
Warmińsko-Mazurskie	3 629	3 798	4 070	4 311	4 703	5 316
Wielkopolskie	4 118	4 387	4 671	4 969	5 494	5 997

¹⁴ [Bank Danych Lokalnych](#) (20.06.2022)

¹⁵ [Wynagrodzenia.pl](#) (dostęp: 22.06.2022)

Wyszczególnienie	Marzec 2017 r.	Marzec 2018 r.	Marzec 2019 r.	Marzec 2020 r.	Marzec 2021 r.	Marzec 2022 r.
Zachodniopomorskie	4 137	4 375	4 638	4 845	5 309	6 030
Polska	4 578	4 887	5 165	5 489	5 929	6 666

źródło: Wynagrodzenia.pl

Pandemia, kryzys gospodarczy spowodowany lockdownami oraz zwiększona liczba uchodźców w wyniku wojny w Ukrainie nie wpłynęły na niższe aspiracje płacowe młodych ludzi. Według III edycji badania „Młodzi Polacy na rynku pracy” przeprowadzonego przez PWC w 2022 roku ludzie młodzi chcieliby w swojej pierwszej pracy zarabiać 4 863 zł netto¹⁶, co jest dalekie od tego co pokazują powyższe statystyki. Jest to także więcej o ponad 350 zł niż oczekiwali rok wcześniej. W 2020 roku wysokie zarobki były ważne dla 42,5% badanych młodych Polaków, zaś w 2022 roku ten aspekt jako najważniejszy uznało prawie 57% respondentów. Według powyższego badania ponad 54% młodych Polaków woli pracę zdalną od pracy w biurze.¹⁷

¹⁶ Jest to mediana czyli wartość środkowa zbioru

¹⁷ [Raport PWC Młodzi na rynku pracy](#) (dostęp: 22.06.2022)

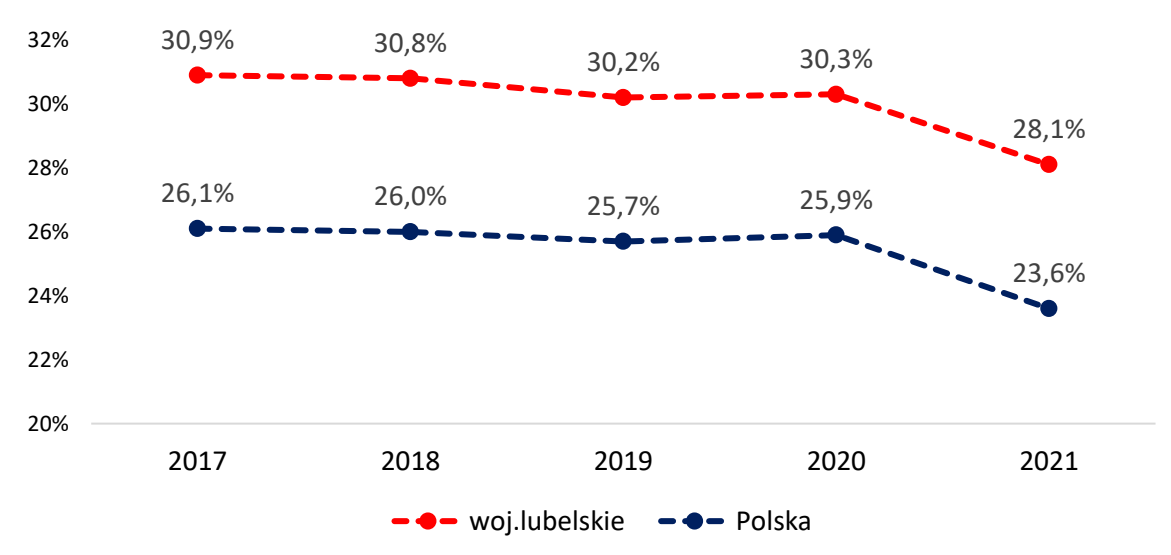
4. Osoby młode w rejestrach urzędów pracy województwa lubelskiego

Jak już wspomniano bezrobotni zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy (PUP) należą do kategorii aktywnych zawodowo.¹⁸ Pomimo malejącej liczby bezrobotnych i poprawiającej się sytuacji na rynku pracy, na koniec 2021 r. w ewidencjach 21 urzędów pracy województwa lubelskiego widniały aż 18 603 osoby do 30 roku życia (najwięcej w Lublinie – 1 994 osoby), z czego 49,2% tj. 9 160 osób (najwięcej w Lublinie - 769) stanowiły osoby do 25 roku życia.

Młodzi po zakończeniu edukacji stacjonarnej, mierzą się z istotnym problemem - znalezieniem zatrudnienia. Wielu dla zwiększenia swoich możliwości znalezienia odpowiedniej pracy decyduje się na podnoszenie kwalifikacji zawodowych zdobywając wyższe wykształcenie, a w jego trakcie odbywając staże lub praktyki.

Województwo lubelskie od kilku lat utrzymuje pierwsze miejsce wśród regionów pod względem udziału osób do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych. Aktualną sytuację obrazuje wykres 2 – osoby w tym wieku stanowią w regionie 28,1% ogółu bezrobotnych.

Wykres 2 Odsetek osób bezrobotnych do 30 roku życia w województwie lubelskim i w Polsce w latach 2017-2021 (dane na koniec roku)

źródło: wyliczenia własne na podstawie danych wojewódzkich ze strony Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej: psz.praca.gov.pl

¹⁸ Dane w podrozdziale pochodzą ze sprawozdania miesięcznego MRiPS-01 oraz Załączników do MRiPS-01.

Zatem to najwyższy odsetek wśród 16 województw. Wprawdzie wraz ze spadkiem liczby bezrobotnych liczba osób kategorii „30 minus” także systematycznie spada w regionie, o czym w dalszej części, ale jednak nie intensywniej niż w innych województwach, stąd tak wysoki odsetek. W tabeli 12 zamieszczono szczegółowe dane dla województw od 2017 r.

Tabela 12 Udział osób do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych w poszczególnych województwach

Wyszczególnienie	Na koniec 2017	Na koniec 2018	Na koniec 2019	Na koniec 2020	Na koniec 2021
Polska	26,1%	26,0%	25,7%	25,9%	23,6%
Dolnośląskie	21,5%	22,0%	21,3%	21,7%	19,9%
Kujawsko-Pomorskie	25,8%	26,5%	26,0%	25,9%	23,9%
Lubelskie	30,9%	30,8%	30,2%	30,3%	28,1%
Lubuskie	24,8%	24,9%	25,3%	24,9%	22,2%
Łódzkie	21,5%	21,0%	21,5%	22,3%	20,3%
Małopolskie	28,6%	28,5%	27,5%	29%	25,9%
Mazowieckie	24,4%	24,0%	23,8%	24,3%	22,1%
Opolskie	25,9%	25,7%	25,5%	24,5%	21,8%
Podkarpackie	29,7%	29,1%	28,45	28,1%	26,3%
Podlaskie	28,6%	27,2%	27,0%	26,9%	24,1%
Pomorskie	28,8%	28,6%	28,3%	28,2%	25,4%
Śląskie	22,9%	23,0%	22,8%	23,5%	20,7%
Świętokrzyskie	29,0%	28,5%	28,1%	27,6%	24,9%
Warmińsko-mazurskie	26,2%	26,8%	26,9%	26,2%	25,0%
Wielkopolskie	28,2%	27,6%	27,7%	27,6%	25,1%
Zachodniopomorskie	23,6%	24,1%	23,9%	24,3%	21,3%

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych ze strony: psz.praca.gov.pl

Jednocześnie w województwie lubelskim mamy do czynienia z dużym przestrzennym zróżnicowaniem bezrobocia młodych (do 30 roku życia) w ogólnej liczbie bezrobotnych. Istnieją istotne różnice między podregionami. W puławskim odsetek jest najwyższy – 32,3%. W podregionie chełmsko-zamojskim wynosi 28,8%, a w bialskim 26,5%. W podregionie

lubelskim ma wartość najniższą – 25,2%. W tabeli 13 wskazano zróżnicowanie pod tym względem między obszarami działań urzędów pracy. Można zauważyć, że największy problem uwidacznia się w zachodniej części województwa, a miasta Lublin, Zamość, Chełm i Biała Podlaska odnotowują odsetki najniższe. Najwyższe odsetki ludzi młodych przypadają na powiat janowski.

Tabela 13 Udział osób do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych województwa lubelskiego

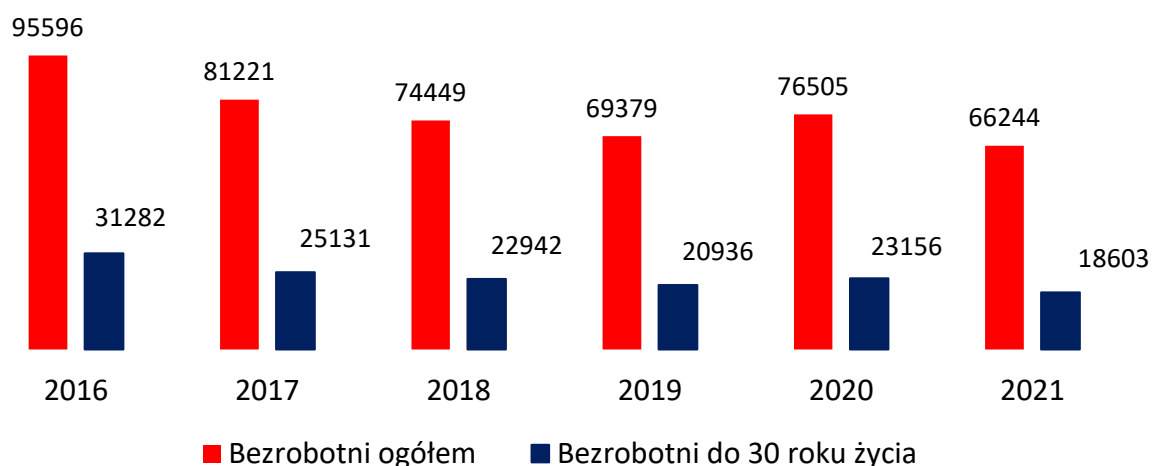
Powiat	Na koniec 2017	Na koniec 2018	Na koniec 2019	Na koniec 2020	Na koniec 2021
Miasto Biała Podlaska	23,6%	23,2%	22,3%	23,1%	19,9%
Bialski	33,4%	32%	31,8%	31,4%	28,5%
Biłgorajski	40,9%	41,6%	39%	37,5%	36,5%
Miasto Chełm	22,8%	23,8%	23,7%	22,3%	20,8%
Chełmski	30,7%	31,1%	30,9%	30,5%	27,8%
Hrubieszowski	30,9%	33,7%	32,2%	31%	30,1%
Janowski	44,0%	41,4%	42,2%	38,8%	39,7%
Krasnostawski	33,8%	33,6%	32,9%	31,1%	29,4%
Kraśnicki	38,7%	36,2%	34,6%	35,2%	31,3%
Lubartowski	29,4%	30,3%	29,6%	30,1%	28,5%
Miasto Lublin	21,6%	22,5%	21,5%	22,9%	21%
Lubelski	36,1%	35,8%	35,4%	36,3%	31,8%
Łęczyński	36,7%	36,6%	36,8%	37,2%	34,8%
Łukowski	34,6%	35,7%	34,6%	34,5%	34,4%
Opolski	35,5%	33,5%	33,2%	34,5%	30%
Parczewski	29,0%	28,3%	29,4%	30%	28,8%
Puławski	32,4%	31,0%	29,1%	30,4%	28,7%
Radzyński	36,6%	34,0%	35,5%	35,5%	30,5%
Rycki	33,8%	33,5%	32,7%	34,7%	31,4%
Świdnicki	25,3%	23,6%	24%	24,3%	23,2%

Powiat	Na koniec 2017	Na koniec 2018	Na koniec 2019	Na koniec 2020	Na koniec 2021
Tomaszowski	32,8%	32,2%	31,9%	31,6%	29,5%
Włodawski	26,4%	27,6%	27,2%	28%	25,4%
Miasto Zamość	22,3%	22,3%	21,2%	21,7%	21%
Zamojski	35,7%	35,6%	33,8%	34,3%	33%
Województwo	32,7%	30,9%	30,8%	30,3%	28,1%

Na koniec 2021 r. prawo do zasiłku posiadało jedynie 7,3% omawianej grupy. Bezrobotnych kobiet do 30 roku życia było więcej niż mężczyzn – 55,5%.

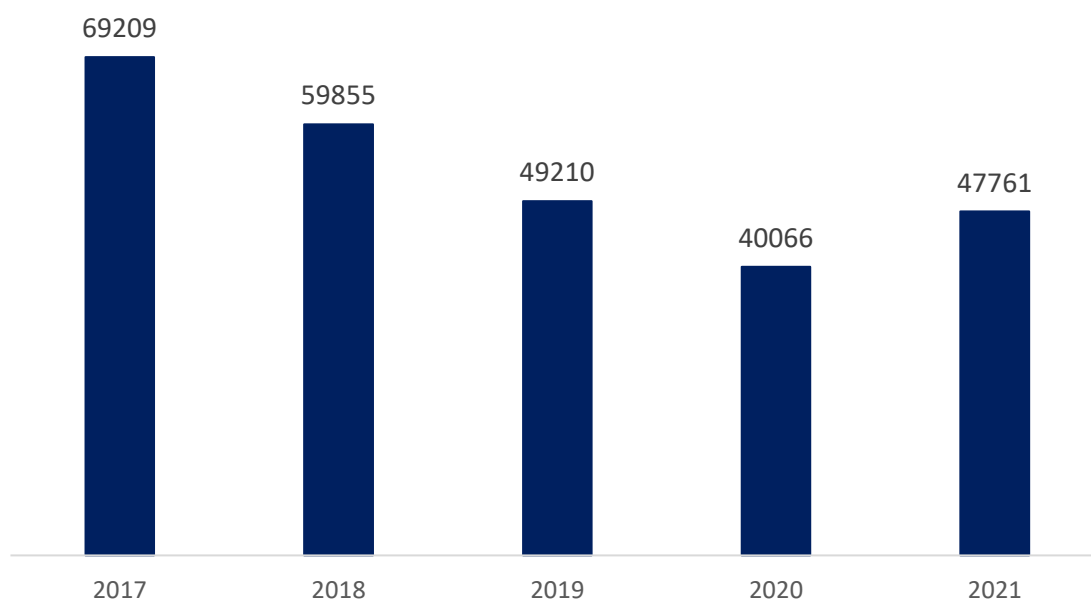
Na wykresie 3 przedstawiono ewolucję struktury bezrobocia w regionie lubelskim, z udziałem bezrobotnych w wieku „30 minus”. Jak widać na poniższym wykresie liczba bezrobotnych ogółem, jak i osób młodych sukcesywnie malała. W 2020 roku odnotowany został niewielki wzrost bezrobotnych ogółem i do 30 roku życia spowodowany pandemią COVID-19. Ale już w 2021 roku mamy do czynienia ze spadkiem liczby bezrobotnych i jest to najniższa liczba bezrobotnych ogółem i młodych bezrobotnych w historii.

Wykres 3 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem, w tym liczba bezrobotnych do 30 roku życia w województwie lubelskim w latach 2017-2021

Dla części zarejestrowanych osób problemem jest stosunkowo mała liczba miejsc pracy oferowanych przez PUP, adekwatnych do ich niewielkiego doświadczenia zawodowego.

Wykres 4 Liczba ofert pracy zgłoszonych do PUP województwa lubelskiego w latach 2017-2021

Zmiany liczby ofert pracy jakimi dysponowały owe urzędy pracy miały wyraźnie sezonowy charakter i ulegały corocznym wahaniom. W 2021 roku nastąpił wzrost liczby oferowanych (w 2021 roku pracodawcy zgłosili 47 761 ofert wobec 40 066 ofert zgłoszonych w 2020 roku) przez pracodawców wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej o 19,2% (tj. o 7 695) w odniesieniu do 2020 roku. Zdecydowana większość ofert zatrudnienia pochodziła z sektora prywatnego, stanowiąc 83,1% wszystkich ofert, pozostających w dyspozycji administracji pracy. Tak mała ilość zgłoszonych ofert pracy w 2020 roku wynikała z faktu wprowadzenia znaczących obostrzeń związanych z pandemią Covid-19.

Również w przypadku liczby zgłaszanych ofert pracy mamy do czynienia ze znacznym zróżnicowaniem terytorialnym. To jak na przestrzeni ostatnich 5 lat zmieniała się liczba zgłaszanych ofert pracy do PUP przedstawia tabela 14.

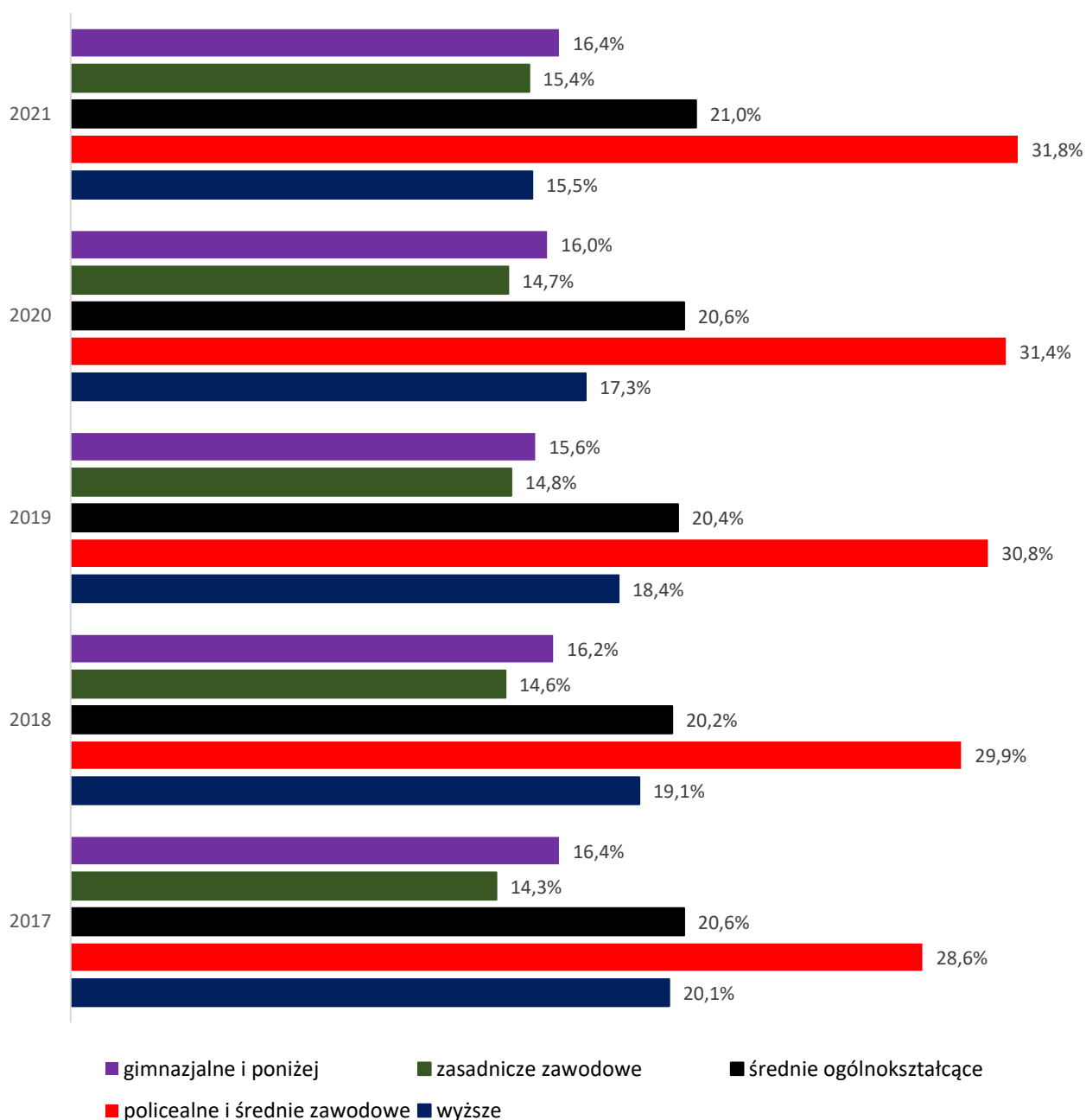
Tabela 14 Liczba zgłoszonych ofert pracy w PUP w latach 2017-2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Miasto Biiała Podlaska	2 584	2 683	2 646	2 659	2 738
Bialski	3 106	2 682	2 505	2 173	3 714
Biłgorajski	2 645	2 779	2 022	1 727	1 597
Miasto Chełm	3 042	2 706	2 091	1 634	2 471
Chełmski	1 908	1 591	1 290	923	1 276
Hrubieszowski	3 033	2 384	2 078	1 817	1 800
Janowski	1 265	1 254	999	787	923
Krasnostawski	1 658	1 588	1 232	901	1 044
Kraśnicki	2 544	2 229	1 515	762	1 399
Lubartowski	2 802	2 360	22 32	1 881	2 311
Miasto Lublin	10 682	9 762	7 818	7 197	6 641
Lubelski	5 047	4 885	4 246	3 918	4 417
łęczyński	1 318	992	903	489	943
łukowski	4 332	3 225	2 353	2 159	2 937
Opolski	2 058	1 535	1 427	1 054	1 134
Parczewski	936	763	653	512	593
Puławski	2 913	2 367	1 870	1 582	1 921
Radzyński	1 665	1 318	938	470	849
Rycki	2 501	1 936	1 499	1 178	1 290
Świdnicki	2 250	1 708	1 250	571	747
Tomaszowski	2 623	2 170	1 487	1 314	1 653
Włodawski	1 603	1 412	1 128	751	1 071
Miasto Zamość	4 405	3 703	3 517	2 533	3 054
Zamojski	2 289	1 823	1 511	1 074	1 238
Województwo	69 209	59 855	49 210	40 066	47 761

Z danych statystycznych wynika, iż najtrudniej o pracę (najmniej zgłoszonych ofert pracy) na przestrzeni ostatnich lat jest w powiecie parczewskim, janowskim i łęczyńskim.

Uzupełniająco warto przeanalizować strukturę bezrobocia młodych według wykształcenia. Z danych statystycznych wynika, iż niezmiennie na przestrzeni kilku ostatnich lat w województwie lubelskim największy odsetek bezrobotnych do 30 roku życia posiadał wykształcenie policealne i średnie zawodowe (na koniec 2021 r. – 31,8%), a najmniejszy zasadnicze zawodowe (na koniec 2021 r. – 15,4%). Analizując dane przedstawione na wykresie 5 zauważyć można trend spadku odsetka młodych bezrobotnych z wykształceniem wyższym (w 2017 roku udział ten wyniósł 20,1%, w 2021 roku 15,5%).

Wykres 5 Bezrobotni do 30 roku życia według wykształcenia w latach 2017 –2021

Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie monitoruje również strukturę bezrobotnych „30 minus” według wykształcenia w każdym powiecie, co przedstawiono w tabeli 15.

Tabela 15 Liczba bezrobotnych do 30 roku życia według wykształcenia w powiatach województwa lubelskiego – stan na koniec 2021 r.

Powiat	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe/ branżowe II stopnia	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe/ branżowe I stopnia	Gimnazjalne i poniżej
Miasto biała podlaska	95	110	80	67	68
Bialski	162	392	213	191	180
Biłgorajski	150	307	145	123	74
Miasto Chełm	82	120	129	41	81
Chełmski	114	323	166	154	163
Hrubieszowski	73	304	280	182	152
Janowski	101	383	169	108	65
Krasnostawski	106	377	155	124	135
Kraśnicki	139	343	237	156	206
Lubartowski	143	286	229	314	135
Miasto Lublin	506	326	449	141	572
Lubelski	152	283	158	87	152
Łęczyński	75	164	90	61	81
Łukowski	95	167	126	134	58
Opolski	66	248	102	93	86
Parczewski	40	112	46	30	46
Puławski	136	262	148	116	120
Radzyński	57	141	105	95	94
Rycki	76	148	87	94	50
Świdnicki	101	156	111	61	76

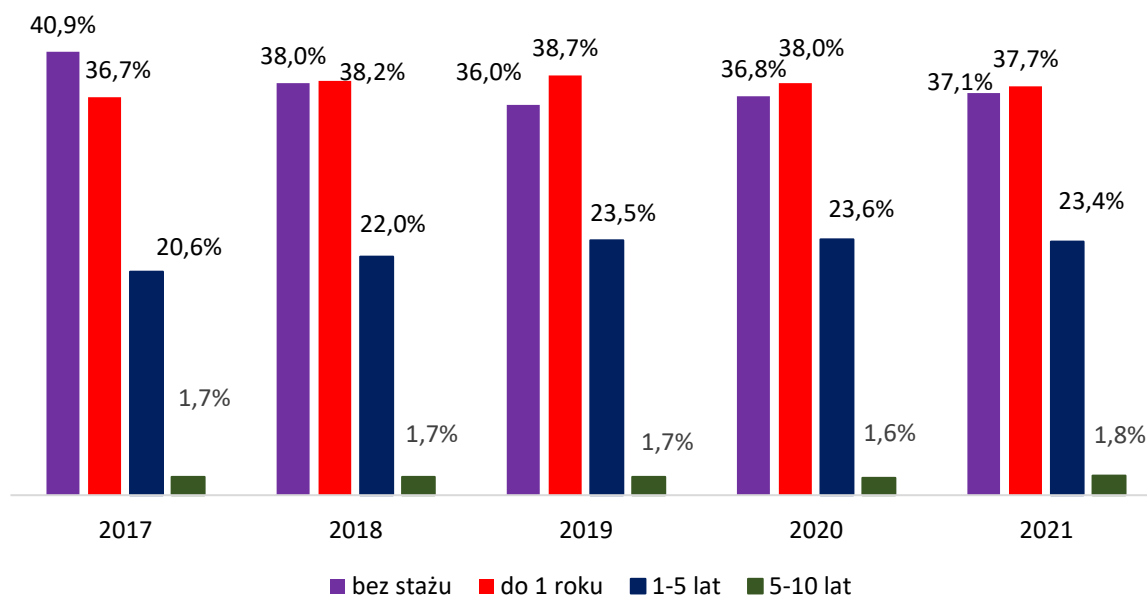
Powiat	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe/ branżowe II stopnia	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe/ branżowe I stopnia	Gimnazjalne i poniżej
Tomaszowski	87	244	165	115	129
Włodawski	45	167	129	86	94
Miasto Zamość	97	134	136	53	77
Zamojski	184	413	247	239	150
Województwo	2 882	5 910	3 902	2 865	3 044

Z danych tych wynika, iż na koniec 2021 r. jedynie w Lublinie największą grupę wśród bezrobotnych do 30 roku życia stanowiły osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne i poniżej oraz wyższe. W pozostałych powiatach województwa najliczniejszą grupę tworzyły osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym/branżowym II stopnia. ¹⁹

Istotniejszą zmienną charakteryzującą populację bezrobotnych do 30 roku życia jest długość doświadczenia zawodowego. Widoczny jest utrzymujący się od lat wysoki udział osób, które go nie posiadają – taka sytuacja dotyczyła 37,1% młodych w 2021 r. (dla porównania w 2017 roku było to 40,9%). Sukcesywnie od kilku lat rośnie udział młodych bezrobotnych posiadających krótki (do 1 roku) staż pracy. W 2017 r. 36,7%, a w 2021 r. 37,7%. Najmniej natomiast jest młodych osób bezrobotnych z udokumentowanym stażem pracy wynoszącym od 10 do 20 lat, jest to jednak oczywiste powiązanie z wiekiem. Na wykresie 6 nie przedstawiono tej kategorii, gdyż tworzyło ją od kilku do kilkunastu osób.

¹⁹ To pochodna stosunkowo niewielkiej liczby bezrobotnych, a ta wynika z małej populacji ludności w powiecie.

Wykres 6 Bezrobotni do 30 roku życia według stażu pracy w latach 2017–2021

Profesja deklarowana jest przy rejestracji w urzędzie i może to być zarówno zawód wyuczony, jak i ostatnio wykonywany. Daje to pewne możliwości zdiagnozowania, jaki potencjał ludzki znajduje się w rejestrach. Zawody szczegółowo obrazuje tabela 16. Pierwsze dwa zawody to kucharz i sprzedawca, w których zarejestrowanych było blisko 800 osób. Zwrócić należy także uwagę na silną feminizację takich zawodów, jak sprzedawca, kucharz, czy fryzjer.

Tabela 16 Zawody, w których najliczniej rejestrowały się osoby do 30 roku życia w latach 2017-2021 w województwie lubelskim

Lp.	Zawód	Ogółem	Lp.	Zawód	Kobiety
2021					
1.	Kucharz	767	1.	Sprzedawca	641
2.	Sprzedawca	723	2.	Kucharz	585
3.	Fryzjer	434	3.	Fryzjer	422
4.	Mechanik pojazdów samochodowych	420	4.	Technik żywienia i usług gastronomicznych	260
5.	Technik żywienia i usług gastronomicznych	325	5.	Cukiernik	248
2020					
	Kucharz	959	1.	Sprzedawca	866
	Sprzedawca	958	2.	Kucharz	720
	Fryzjer	493	3.	Fryzjer	478
	Mechanik pojazdów samochodowych	483	4.	Technik żywienia i usług gastronomicznych	287
	Technik żywienia i usług gastronomicznych	354	5.	Cukiernik	271
2019					
1.	Sprzedawca	934	1.	Sprzedawca	835
2.	Kucharz	867	2.	Kucharz	669
3.	Fryzjer	465	3.	Fryzjer	453
4.	Mechanik pojazdów samochodowych	462	4.	Cukiernik	242

Lp.	Zawód	Ogółem	Lp.	Zawód	Kobiety
5.	Technik żywienia i usług gastronomicznych	294	5.	Technik żywienia i usług gastronomicznych	232
2018					
1.	Kucharz	1 016	1.	Sprzedawca	848
2.	Sprzedawca	956	2.	Kucharz	763
3.	Fryzjer	494	3.	Fryzjer	481
4.	Mechanik pojazdów samochodowych	492	4.	Cukiernik	262
5.	Cukiernik	294	5.	Technik żywienia i usług gastronomicznych	245
2017					
1.	Kucharz	1 081	1.	Sprzedawca	908
2.	Sprzedawca	1 023	2.	Kucharz	800
3.	Fryzjer	517	3.	Fryzjer	504
4.	Mechanik pojazdów samochodowych	511	4.	Cukiernik	287
5.	Cukiernik	322	5.	Specjalista administracji publicznej	256

Pomimo pandemii i wielu obostrzeń wprowadzanych w różnym czasie na rynku pracy nadal brakuje rąk do pracy. W 2021 r. , jak co roku, zostało przeprowadzone badanie Barometr zawodów²⁰. W tabeli 17 wykazano zawody deficytowe (tzn. najbardziej problematyczne dla pracodawców jeśli chodzi o rekrutację), zidentyfikowane w regionie na rok 2022. Tabela przedstawia rok 2021 i 2022, tak aby można było zauważyć, jakie zmiany zaszły na przestrzeni roku. Pierwsze 4 miejsca nie uległy zmianie i największe zapotrzebowanie nadal widoczne jest dla kierowców samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, pielęgniarek i położnych, spawaczy, operatorów i mechaników sprzętu do robót ziemnych. Największy

²⁰ P. Krześciński, G. Gach, Barometr Zawodów 2022. Raport podsumowujący badanie w województwie lubelskim, Kraków 2021.

wzrost liczby powiatów, w których zawód znalazł się w kategorii deficytowych dotyczył brukarzy (z 7 do 16).

Tabela 17 Zawody najczęściej uznawane za deficytowe w województwie lubelskim

Zawód	Liczba powiatów, w których zawód jest deficytowy	
	2021	2022
Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych	24	24
Pielęgniarki i położne	23	23
Operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych	19	22
Kierowcy autobusów	16	20
Lekarze	15	19
Spawacze	21	19
Pracownicy ds. rachunkowości i księgowości	13	18
Piekarze	15	17
Psycholodzy i psychoterapeuci	10	17
Brukarze	7	16
Magazynierzy	15	16

5. Aktywizacja rynkowa osób młodych – praktyki służb zatrudnienia

Powiatowe urzędy pracy realizują działania, które mają na celu aktywizację osób bezrobotnych. Jest to bardzo ważny aspekt pomagający przy zwalczaniu bezrobocia w województwie lubelskim, jak i przy zaspokajaniu potrzeb przedsiębiorców. Obecnie Publiczne Służby Zatrudnienia działają w oparciu o znowelizowaną ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 27 maja 2014 r. Zmiana przepisów wprowadziła szereg nowych instrumentów, w szczególności bonów (bony stażowe, szkoleniowe, zatrudnieniowe i na zasiedlenie) skierowanych konkretnie do osób bezrobotnych do 30 roku życia w celu poprawy ich sytuacji na rynku pracy. Nowelizacja zwolniła również pracodawców z obowiązku odprowadzania składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na jeden rok, za skierowaną z urzędu pracy i zatrudnioną osobę w wieku poniżej 30 lat.

Z powodu podjęcia pracy w 2021 r. wyrejestrowano 40 252 osoby do 30 roku życia i jest to o 5 527 osób więcej niż w analogicznym czasie poprzedniego roku. Osoby młode stanowią 43,6% wszystkich bezrobotnych podejmujących zatrudnienie. W tym czasie młodzi bezrobotni korzystali z następujących form aktywizacji:

- ✓ podjęto pracę niesubsydiowaną – 18 163 osoby (wzrost o 1 842 osoby w stosunku do analogicznego czasu 2020 r.),
- ✓ rozpoczęto staż – 5 257 osób, z czego 1 osoba w ramach bonu stażowego (wzrost o 792 osoby),
- ✓ podjęto pracę subsydiowaną – 3 920 osób (wzrost o 758 osób),
- ✓ rozpoczęto szkolenie – 2 917 osób, z tego w ramach bonu szkoleniowego – 375 osób (wzrost o 977 osób),
- ✓ podjęto pracę poza miejscem zamieszkania w ramach bonu na zasiedlenie – 1 104 osoby (spadek o 176 osób),
- ✓ rozpoczęto subsydiowaną działalność gospodarczą – 1 039 osób (wzrost o 186 osób),
- ✓ rozpoczęto prace interwencyjne - 825 osób (wzrost o 228 osób),
- ✓ rozpoczęto niesubsydiowaną działalność gospodarczą – 453 osoby (spadek o 35 osób),

- ✓ podjęto pracę w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego – 660 osób (wzrost o 149 osób),
- ✓ rozpoczęto roboty publiczne – 220 osób (wzrost o 52 osoby).

Jak widać z przedstawionych danych pandemia i skutki z nią związane dość wyraźnie utrudniły młodym finalizację różnych form aktywizacji w 2020 roku. Dane za 2021 rok pokazują wyraźny wzrost liczby młodych osób, które skorzystały z dedykowanych im instrumentów rynku pracy. Tabela 18 przedstawia szczegółowe dane dotyczące poszczególnych form aktywizacji.

Tabela 18 Podsumowanie ukończeń wybranych form aktywizacji w latach 2019-2020

Nazwa formy aktywizacji	2020	2021
rozpoczęły szkolenie	1 940	2 917
w tym rozpoczęły szkolenie w ramach bonu szkoleniowego	264	375
rozpoczęły staż	4 465	5 257
w tym rozpoczęły staż w ramach bonu stażowego	1	1
otrzymały bon na zasiedlenie	928	1 104
otrzymały bon zatrudnieniowy	19	38
rozpoczęły prace interwencyjne	597	825
rozpoczęły roboty publiczne	168	220
rozpoczęły prace społecznie użyteczne	41	51

Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie wraz z powiatowymi urzędami pracy jako partnerami od lat inicjuje i realizuje programy regionalne po to by wzmocnić aktywizację bezrobotnych z terenu Lubelszczyzny. W 2022 r. w województwie zrealizowane zostaną dwa programy regionalne:

- ✓ Drogi-Mosty-Rzeki VI,
- ✓ Młody przedsiębiorczy III.

W grudniu 2021 r. po raz kolejny zostało podpisane porozumienie w sprawie dwóch programów regionalnych. Szóstą edycją może pochwalić się Program Drogi-Mosty-Rzeki. Program poza pomocą w aktywizacji osób bezrobotnych z grup w szczególnej sytuacji ma na celu także poprawę stanu technicznego urządzeń melioracyjnych, wpływających na bezpieczeństwo mieszkańców w razie powodzi, także infrastruktury terenów położonych w dolinach rzecznych na terenie ów z województwa lubelskiego. Natomiast drugi program

bezpośrednio skierowany jest do ludzi młodych (do 30 roku życia) zarejestrowanych w owych urzędach pracy, ze szczególnym uwzględnieniem absolwentów szkół wyższych. Główną jego ideą jest propagowanie i promowanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców województwa lubelskiego oraz aktywne wsparcie i pomoc dla osób zainteresowanych podejmowaniem pracy na własny rachunek. Dodatkowym założeniem jest promowanie przedsiębiorczości rozumianej jako aktywne włączenie nauki tego przedmiotu na każdym poziomie edukacji. Formy wsparcia jakie mogą otrzymać młodzi ludzie to np. bony szkoleniowe, stażowe czy zatrudnieniowe, dzięki czemu młodzi bezrobotni zdobędą doświadczenie zawodowe, które pomoże im znaleźć bądź utrzymać zatrudnienie.²¹ Poniższa tabela prezentuje ilu uczestników skorzystało z programów regionalnych w 2021 r.

Tabela 19 Bezrobotni uczestnicy wszystkich programów regionalnych w 2021 r.

Grupa	Liczba ogółem	W tym do 30. roku życia
Bezrobotni, którzy rozpoczęli udział w programach regionalnych w 2020 r.	917	597
Bezrobotni, którzy zakończyli udział w programach regionalnych w 2020 r.	898	559
Osoby, które podjęły pracę w trakcie lub do 3 miesięcy po zakończeniu udziału w programach regionalnych i wykonywały ją co najmniej 30 dni	733	445

Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie jest Instytucją Pośredniczącą – odpowiedzialną za regionalną koordynację wsparcia – oferowanego przez ogólnopolski Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER). Osobom młodym na rynku pracy w ramach PO WER dedykowana jest Oś I Rynek pracy otwarty dla wszystkich. Jej celem jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia, w tym w szczególności osób bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET). W ramach osi I Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie (pełniący funkcję Instytucji Pośredniczącej PO WER) realizował dwa działania tj. Działanie 1.1 Wsparcie osób młodych na regionalnym rynku pracy – projekty pozakonkursowe w ramach którego, realizowane są projekty przez

²¹ Informacje na podstawie Programów Regionalnych

wszystkie urzędy pracy z terenu województwa lubelskiego oraz Działanie 1.2 Wsparcie osób młodych na regionalnym rynku pracy w ramach którego, realizowane były projekty konkursowe przez min. instytucje szkoleniowe, instytucje dialogu społecznego, publiczne służby zatrudnienia, agencje zatrudnienia, fundacje, stowarzyszenia. W tabeli 20 przedstawiono osiągnięte efekty wdrażanych działań w ramach PO WER.

Tabela 20 Efekty wdrażanych działań w ramach PO WER stan na dzień 30.04.2022 r.

Wyszczególnienie	Liczba osób
Liczba osób bezrobotnych/biernych zawodowo objętych wsparciem w programie:	55 829
Liczba osób poniżej 30 lat z niepełnosprawnościami objętych wsparciem	1 763
Ze szkoleń skorzystało	12 614
Ze staży skorzystało	36 032
Z dotacji na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej skorzystało	4 481
Z pozostałych form wsparcia (bon szkoleniowy, bon na zasiedlenie, bon stażowy, prace interwencyjne, wyposażenie/doposażenie stanowisk pracy) skorzystały	7 133
Liczba osób objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii Covid-19	10 395
Liczba osób, które uzyskały zatrudnienie łącznie	32 368 (57,98%)

Realizowane działania przyczyniły i przyczyniają się do poprawy sytuacji na regionalnym rynku pracy osób młodych (w wieku 15-29 lat) pozostających bez pracy, nie uczestniczących w kształceniu czy szkoleniu, przedwcześnie kończących edukację (tzw. młodzież NEET) poprzez aktywizację zawodowo-edukacyjną, zawierającą instrumenty i usługi rynku pracy - np.

- pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy (oferty pracy, doradztwo zawodowe),
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy (kursy, szkolenia),
- pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego,

- zwiększenie mobilności zawodowej (zmiana zamieszkania w celu podjęcia pracy w innym miejscu),
- pomoc osobom z niepełnosprawnościami w zmniejszaniu barier przy zdobywaniu i utrzymaniu zatrudnienia,
- pomoc oraz wsparcie w zakładaniu i prowadzeniu własnej działalności gospodarczej.

6. Podsumowanie

Zmieniająca się sytuacja społeczno-gospodarcza stanowi ogromne wyzwanie dla wszystkich uczestników rynku pracy. Pandemia Covid-19, która pojawiła się w 2020 roku, obecnie trwająca wojna na Ukrainie wstrząsnęły gospodarkami nie tylko Polski, ale całego świata. Ze skutkami tych wydarzeń przyjdzie się zmierzyć przez najbliższych kilka lat. W związku z tym trudno przewidzieć jak będzie wyglądał rynek pracy. Przed osobami młodymi, ale i całym rynkiem pracy wraz z przedsiębiorcami, stoją nowe wyzwania, którym trzeba będzie sprostać. Wiele będzie zależało od tego jak sami młodzi ludzie poradzili sobie w czasie pandemii, czy nie załamali się psychicznie (należy wziąć pod uwagę głównie osłabienie ich szans na rynku pracy, spadek perspektyw stabilnego zatrudnienia, skutki izolacji społecznej, czy obawa przed zakażeniem), jaką jakość będą miały nabyte przez nich kompetencje i kwalifikacje w ramach zdalnych form nauczania oraz czy nie zdecydowali się pójść w stronę bierności zawodowej i braku chęci do poszukiwania nowej pracy. Istotne jest także to, czy są w stanie zaakceptować warunki oferowane przez pracodawców, które nie zawsze pokrywają się z ich oczekiwaniami.

Nie da się całkowicie zniwelować skutków pandemii i jej wpływu na sytuację osób do 30 roku życia. Można wskazać kilka działań, które należało by wdrożyć, aby załagodzić negatywne skutki powstałe w ostatnim roku. Jednym z nich byłoby podniesienie nakładów na szkolnictwo oraz stworzenie programu, który dałby szanse na wyrównanie wiedzy oraz umiejętności, których młode pokolenie nie nabyło przez pandemię i naukę zdalną. Innym elementem jest polityka gospodarcza, która powinna zostać nakierowana na zmniejszenie bezrobocia wśród tej grupy, co na pewno mogłoby pomóc np. województwu lubelskiemu, które ma najwyższy odsetek bezrobotnych młodych w swoich rejestrach. W takim programie mogłoby się znaleźć dofinansowanie do wynagrodzeń, bezpośrednie wsparcie dla firm, a także jeszcze bardziej aktywna polityka rynku pracy, której celem było by kształtowanie umiejętności, na które w tym momencie jest zapotrzebowanie.²²

²² Polski Instytut Ekonomiczny, [Globalny długoterminowy koszt wpływu pandemii na młodych to 44 biliony usd](#) (dostęp 10.06.2021)